

Författare: FABIAN KASTNER, KULTUR@UNT.SE

En berättelse om obändig livsvilja

Om ett barnhemsbarns överlevnad i Sovjet trots de vidrigaste villkor berättar Ruben Gallego i sin självbiografiska bok Vitt på svart. Boken är inget litterärt mästerverk, men en berörande berättelse om livets små glädjeämnen, skriver Fabian Kastner.

en ny bok

**Ruben Gallego
Vitt på svart (Sv övers. Ola Wallin Ersatz)**

Ruben Gallego föddes i Moskva 1968. Hans tvillingbror avled vid förlossningen. Själv föddes han med förtvinade stumpar till armar och ben, en krälände torso med en allvarlig CP-skada. Knappast den "stachanovit" eller idealmänniska som sovjetstaten önskade sig. Efter ett år på klinik fick modern beskedet att pojken avlidit. I själva verket smusslades han undan för att dö på ett barnhem för handikappade.

Hur det gick till när Ruben dödförklarades vet man inte, men det spekuleras om att det var morfadern Ignacio Gallego – ledare för det spanska kommunistpartiet – som inte stod ut med tanken på ett "missfoster" till barnbarn och därför utnyttjade sina kontakter i Kreml för att sopa problemet under mattan.

I sju ton år skyfflades Ruben runt mellan olika barnhem, det ena vidrigare och mer vanskött än det andra, utan vetskap om sin härkomst. Vid arton års ålder, då han inte längre kunde räknas som barn, sattes han på ålderdomshem. En ren formalitet som samtidigt innebar en säker dödsdom.

På ålderdomshemmet, där råttor stora som katter livnärde sig på de intagnas mjukdelar och behoven måste uträttas i lakan som aldrig byttes, dog man som regel efter ett par veckor. Två år tidigare hade ålderdomshemmet vägrat ta emot pojken, med hänvisning till att de inte hade tillstånd att begrava barn och att

deras fryr var trasig. Ändå överlevde Ruben mirakulöst fyra år även där och lyckades vid Sovjetunionens fall fly till Västeuropa, där han efter många turer återförenades med sin mor i Prag.

Vitt på svart är Ruben Gallegos egen berättelse, skriven med författarens enda fungerande finger. När boken utgavs i Ryssland 2002 väckte den debatt om barnhemsbarnens villkor, kommunismen och den omänskliga hanteringen av allt som trotsade dogmen om "världens lyckligaste land". Året därpå vann den otippat det ryska Bookerpriset.

Gallego har själv uttryckt förvåning över att erhålla landets mest prestigefulla litteraturpris, och visst, det är lite märkligt. Rent litterärt är inte Vitt på svart särskilt märkvärdig. Men det är en stark berättelse om ett gripande öde som kommer att vinna många läsares hjärtan.

I korta, lika enkelt som lakoniskt berättade kapitel återkallar Gallego scener från barnens Gulag. Hur han som liten pojke brukade vakna om natten för att han behövde gå på toaletten. Att ropa på hjälp var meningslöst, det kom aldrig någon. I stället fick han åla fram till sängkanten, rulla runt på rygg och kasta sig ner på golvet, för att sedan naken krypa fram på iskalla golv, slå upp den ena dörren efter den andra med huvudet tills han nådde toaletten, där fönstren stod öppna så att snön föll in och urinen frös till is. Och hur han morgonen därpå i skolan fick rabbla sin utantilläxa om fasorna i fascisternas koncentrationsläger.

Den sista vändningen är typisk för Gallegos svarta humor. Ändå finns här ingen bitterhet eller självömkan. I stället för lidandet tar han fasta på hoppet: det vita i det svarta.

En ouppmärksam eller okänslig läsare skulle nästan kunna uppfatta historien som trivsamt och lätjt, ett slags ryska Brev från kolonien.

För mer än något annat är Vitt på svart en berättelse om en obändig livsvilja, om barns medfödda godhet och solidaritet och om livets små glädjeämnen, hur obetydliga de än må vara. Om lyckan som står att finna i en korvmacka, ett värmande ord från en medmänniska eller bara den hastiga skymten av en blå himmel.

Fabian Kastner

kultur@unt.se

Bildtext: Belönad bok. Ruben Gallegos (bilden) bok Vitt på svart har belönats med det ryska bookerpriset.

Foto: Anna Yurienen Gallego